

Stödmaterial tillgänglig lärmiljö förskola

Syftet med *Stödmaterial tillgänglig lärmiljö* är att skapa en tillgänglig och likvärdig lärmiljö för **alla** barn i Norrköpings kommunala förskolor. Stödmaterialiet avser främst den fysiska miljön i förskolans alla lokaler och utemiljö.

Datum _____

Närvarande _____

_____
_____

Genomgången avser _____
(vilka lokaler)

Datum för uppföljning _____

Utarbetad av: Centrala barn- och elevhälsan Norrköpings kommun
2019

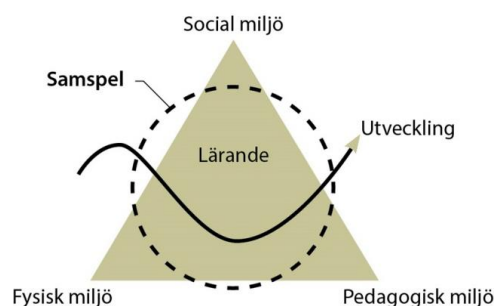
Reviderad: 23-06-12

Tillgänglig fysisk lärmiljö

God fysisk miljö främjar barns fysiska, kognitiva och sociala utveckling. Den fysiska lärmiljöns utformning och organisation är viktig för att bidra till trygghet, delaktighet, utveckling och lärande. Förskolans fysiska inomhus- och utomhusmiljö är viktiga delar då förskolans läroplans mål ska uppfyllas och för att alla barn ska utvecklas så långt som möjligt. I läroplan för förskolan, Lpfö-18, framgår att miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling och hälsa, lärande, lek och kommunikation.

SPSM´s tillgänglighetsmodell, där den fysiska, pedagogiska och sociala miljön samspelar för lärande och utveckling, utgör grunden för stödmaterialet.

Stödmaterialet rekommenderas att användas som utgångspunkt för förskolans hälsofrämjande och förebyggande arbete och vara en del av förskolans systematiska kvalitetsarbete för att skapa en likvärdig lärmiljö. Förskolan ska kontinuerligt och systematiskt följa, dokumentera och analysera varje barns utveckling och lärande samt utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas i enlighet med läroplan för förskolan.

Syftet är att bidra till likvärdig och tillgänglig lärmiljö utifrån 0-20-årsperspektiv. Det är viktigt att eftersträva likvärdig utformning av tillgängligheten i den fysiska lärmiljön i förskolans alla lokaler. Rekommendation är att genomföra en lärmiljörund varje läsår, till exempel i samband med skyddsrund. Rektor, specialpedagog och pedagog föreslås delta i lärmiljöronden. Det är viktigt att beakta barnens perspektiv.

Stödmaterialet innefattar tre områden: auditiv miljö, visuell miljö och pedagogisk miljö. Dessa områden kartläggs, analyseras och därefter utformas en handlingsplan. I handlingsplanen dokumenteras vilka lärmiljöer/lokaler lärmiljöronden avser, mål, tidsplan och ansvarig för åtgärder till exempel rektor, pedagoger, vaktmästare. Vissa områden är enkelt åtgärdade och kan utföras av personal på förskolan medan andra åtgärder hanteras av rektor genom kontakt med intendent på utbildningskontoret.

1. Auditiv miljö

I förskolans lokaler behövs inventarier som hjälper till att skapa god ljudmiljö. Inventarier som bidrar till buller och oönskat ljud kan skapa stress, oro och koncentrationssvårigheter samt påverkar språkutveckling, samspelsförmåga, inlärningsförmåga och minnesfunktioner. Beakta gruppstorlekens inverkan på den auditiva miljön.

	Finns/används	Ja	Nej	Delvis	Kommentar
1	Stolar utan skrapljud, använd tassar/ Silent socks om behov finns				
2	Bord/bänkar med ljuddämpning om behov finns				
3	Ljuddämpande skärmar (stående och borsskärmar)				
4	Väl dämpade dörrar med rätt ljudklass*				
5	Trösklar och fungerande tätningslister (dörrar och fönster)				
6	Väggabsorbenter vid behov				
7	Mattor och textilier i enfärgat och dämpande material*				
8	Tysta väggklockor med tydlig analog och digital urtavla				
9	Tystgående teknik till exempel projektor				
10	"Tyst" ventilation*				
11	Rum för ljudvila				
12	Tillgång till lugna vrår i rummet, avskärmning (FS)				
13	I enstaka situationer/aktiviteter tillgång till hörselkåpor* (FS)				
14	Ljuddämpad förvaring*				
15					
16					

* se information på nästa sida under respektive nummer

2. Visuell miljö

Den visuella miljön består av alla intryck som tas in med synen. I förskolans lokaler är belysningen viktig. Den skapar en trygg miljö, minskar stress och ökar koncentration och välbefinnande. Den visuella miljön ska underlätta och främja inläring och undervisningen ska visualiseras t.ex. genom visuellt stöd och tecken som stöd. Det som finns synligt i miljön ska ha ett syfte, onödig synstimuli innebär visuellt buller vilket påverkar barns koncentrationsförmåga och tar energi. Lärmiljön ska vara ombonad men inte överbelastad och det ska vara lätt att hitta.

	Finns/används	Ja	Nej	Delvis	Kommentar
1	Solskydd till fönster				
2	Tillgång till mörkläggnings				
3	Jämn allmänbelysning (flimmerfri och inte bländande)*				
4	Dimbar belysning				
6	Enfärgade, varma och harmoniska kulörer (matt) på väggar och golv				
7	Enfärgade, varma och harmoniska kulörer på inventarier*				
8	Reducera synstimuli utifrån*				
9	Reducera visuellt buller i lokaler*				
10	Tydligt presenterat och lättillgängligt material				
11	Tydliga skyltar till förskolans alla lokaler*				
12	Tydliga skyltar till förskolans avdelningar				
13	Namnskyltar till personal (vit med svart text)				
14	Tydlig kontrastuppmärkning på stora glaspartier/glasdörrar*				
15	Tydlig kontrastmarkering på trappor och andra nivåskillnader inomhus*				
16	Tydlig kontrastmarkering på trappor och andra nivåskillnader utomhus*				
17	Belysning på förskolans gård				
18	Belysning i förråd utomhus				

* se information på nästa sida under respektive nummer

3. Pedagogisk miljö

Struktur och tydlighet i lärmiljön är viktigt. Detta bidrar till att sänka stressnivå och skapa en känsla av trygghet och kontroll, vilket i sin tur ökar möjlighet till inläring. För att minska behoven av extra anpassningar ska stödstrukturerna finnas tillgängliga för alla. Förskolan är ansvarig för alla åtgärder inom området. Se bilagor för förslag.

	Finns/används	Ja	Nej	Delvis	Kommentar
1	Visuellt tydlig gruppindelning vid smågruppsarbete*				
2	Visuellt tydligt dagsschema				
3	Visuellt stöd för olika rutiner, aktiviteter t.ex. i kapprum, toalett, matsal*				
4	Visuellt stöd för kommunikation*				
5	Tecken som stöd för kommunikation				
6	Tydlig struktur och skyltning för placering av material inne				
7	Tydlig struktur och skyltning för placering av material ute				
8	Tillgång till kompensatoriska hjälpmedel t.ex. sittkuddar, stressbollar				
9	Tillgång till tidshjälpmedel t.ex. time timerklockor, timglas				
10	Fasta platser vid t.ex. samling, lunch*				
11	Hållbar grundstruktur som innehåller mindre gruppssammanhang*				
12	Gröna växter				
13					
14					
15					

* se information på nästa sida under respektive nummer

Referenser

Aspflo, Ulrika & Almsenius, Ebba (2019). *I relation till lärandekommunikationsstöd i undervisningen*. Aspflo & Klamas AB förlag.

Barnkonvention. Stockholm: Utrikesdepartementet.
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

BFS, Boverkets författningssamling. Karlskrona
<https://www.boverket.se/sv/lag--ratt/forfattningssamling>

Edfelt, David, Sjölund, Anna mfl (2019). *Tydliggörande pedagogik i förskolan*. Stockholm: Natur och kultur.

Gren Landell, Malin (2020). *Att utreda närvaroproblem i skolan*. Ifous rapportserie 2020:3, Stockholm.

Gren Landell, Malin (2014). *Orolig och blyg i skolan*. Stockholm: Natur och kultur.

Möller, Claes Institutionen för hälsovetenskap. Örebro Universitet.
https://www.oru.se/personal/claes_moller

SFS 1997:1160. *Arbetsmiljölagen*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet
<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/lagar-och-regler-om-arbetsmiljo/arbetsmiljolagen/>

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

SFS 2010:900. *Plan och bygglagen*. Stockholm: Socialdepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900

SFS 2014:958. *Lag om ändring i Diskrimineringslagen*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
https://www.lagboken.se/Lagboken/sfs/sfs/2014/900-999/d_2084535-sfs-2014_958-lag-om-andring-i-diskrimineringslagen-2008_567

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2018/laroplan-for-forskolan-lpfo-18?id=4001>

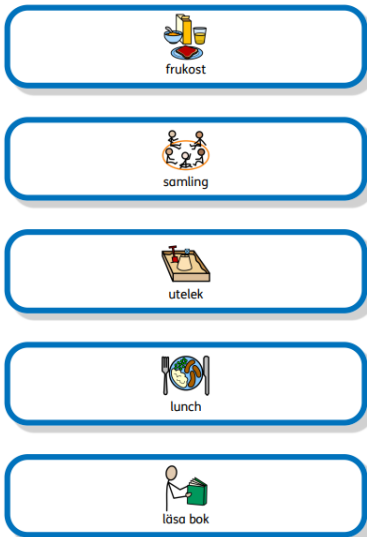
Specialpedagogiska skolmyndigheten (2018). *Värderingsverktyg för tillgänglig utbildning –Handledning*. Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten

Thistle Jennifer J. & Wilkinson Krista (2017). *Effects of background color and symbol arrangement cues on construction of multi-symbol messages by young children without disabilities: implications for aided AAC design*, Augmentative and Alternative Communication.

Valsö, Malin & Malmgren, Frida (2019). *Fysisk lärmiljö-optimera för trygghet, arbetsro och lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bilagor

Exempel på dagsschema, gjorda i Widgit online. Använd matt laminering till visuellt stöd som ska sitta på väggar för att undvika reflexer.

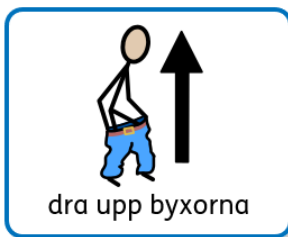
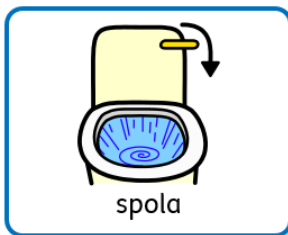
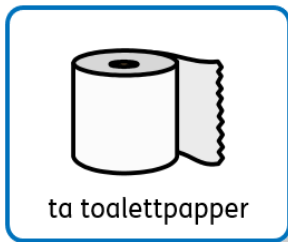
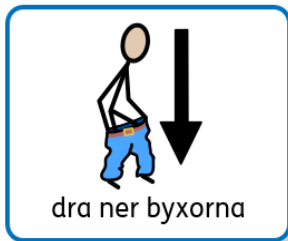
Nu och sen-schema

Exempel visuellt stöd för kommunikation

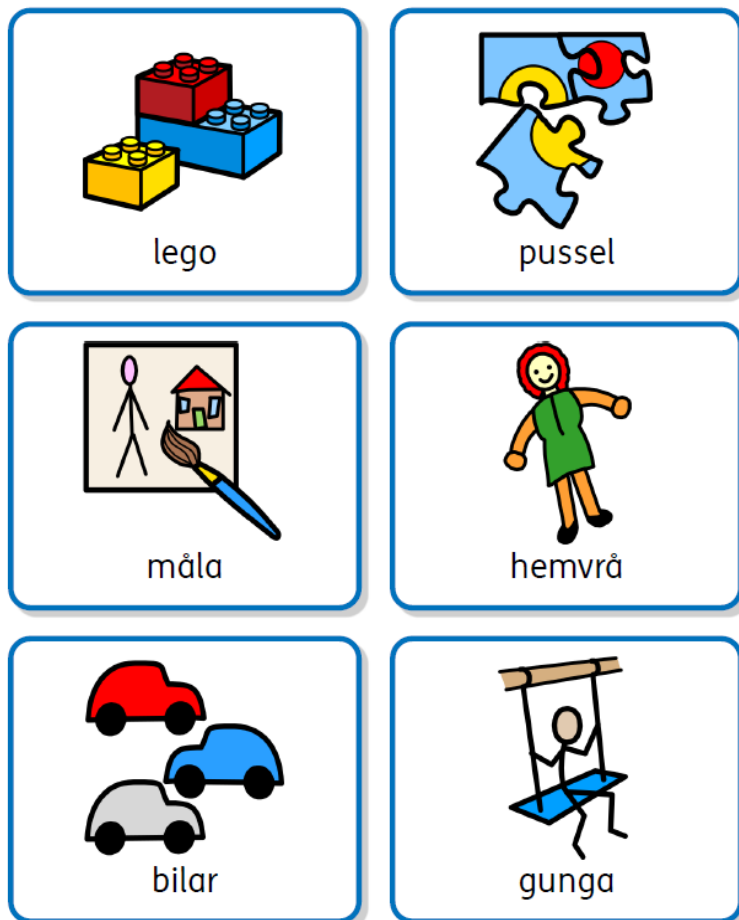
Exempel på rutinschema

Exempel på aktivitetsknippor

Exempel på aktivitetsblad

Exempel uppmärkning leksaker

Exempel uppmärkning av uteleksaker

